

Izazov i snaga Olimpijskih igara

*Franjo Pšeničnjak**

Kako one drevne (do g. 393), tako i suvremene (od g. 1896) Olimpijske igre nisu samo športski nego također politički, ekonomski i širi društveni događaj koji svakako uključuje i onu osobnu razinu ljudskog postojanja. Iz povijesti znamo da su Igre između ostalog doprinijele izgradnji mira, zajedništva i zajedničke svijesti stanovnika Stare Grčke. Poznato je naime da su zajedno s pozivom na Igre vjesnici Olimpijskih igara također oglašavali »Božji mir«. Mir koji je označavao prestanak sporova, odnosno ratova između pojedinih gradova–državica. Time se osiguravao siguran dolazak i odlazak svim sudionicima, kao i natjecanje neometano svadama i bitkama. Osim ovoga kratkotrajnog, koji je bio zalog onoga u srcu priželjkivanoga trajnog mira, drevne su Olimpijske igre imale također iznimno veliko ekonomsko i političko značenje zbog mirom pogodovanih susreta trgovačke i političke naravi. Ukratko, Igre promiču mir te doprinose materijalnoj i svekolikoj društvenoj izgradnji starih Grka i njihove zajedničke postojbine. Zanimljivo je istaknuti da one, na svoj način sjedinivši rascjepkanu Staru Grčku, čine tu zemlju sposobnom za novo i šire zajedništvo već od drugog stoljeća prije Krista, stoljeća u kojem na Olimpijskim igrama sudjeluju i Rimljani.

Za razliku od drevnih Olimpijskih igara i u svakom slučaju suprotno ideji olimpizma, sudbina Igara modernog doba često je bila u nemilosti različitih društvenih događaja i vojnopolitičkih sila. Neke se od Igara uopće nisu održale zbog dvaju svjetskih ratova (1916. g. u Berlinu, 1940. g. u Helsinkiju i 1944. g. u Londonu), neke od njih je bojkotirao čak i znatan broj zemalja (65), uključujući i one velike, iz društvenih ili vojnopolitičkih razloga (1976. g. u Montrealu, 1980. u Moskvi i 1984. u Los Angelesu). Druge su pak Igre bile su instrumentalizirane ili iskorištene za krajnje negativne i ideji olimpizma posve suprotne ciljeve. Dovoljno je prisjetiti se onih iz 1936. g. u Berlinu i onih iz 1972. g. u Münchenu: dok je prve zloupotrijebio Adolf Hitler za promociju svoje ideologije i demonstraciju njemačke vojne moći, druge su bile zloupotrijebljene u svrhu krvavoga terorističkog napada, u kojem je poginulo jedanaest športaša.

Nažalost, i ovogodišnje su Olimpijske igre ostale u sjeni političkih i drugih »igara« moćnih vladara. Prije svega prisjetimo se Tibeta, koji je Kina integrirala u svoje državno biće i u kojemu ona nastoji ušutkati svaki oblik opozicije. Zatim pomislimo na kršenja ljudskih prava koja uglavnom prate jednostranačke političke sustave. Uz ove povrede državnih i osobnih prava barem spomenimo ograničavanje slobode medija i istaknimo pitanje vjerske diskriminacije. Zanimljivo je da se unatoč istaknutim povredama, ograničenjima i diskriminacijama u novije vrijeme govori o razmjerno velikom broju kršćana u Kini i o velikom zanimanju za kršćansku vjeru (otprilike 12 milijuna katolika i 70 milijuna protestanata). S tim u vezi dobro je istaknuti da u zemlji domaćinu Olimpijskih igara postoje dvije paralelne Katoličke crkve: jedna službena, priznata od političkih vlasti, i druga tajna, podzemna,

* Dr. sc. Franjo Pšeničnjak, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove u Zagrebu.

odnosno progonjena. Premda obje djeluju jednako živahno, ipak treba priznati da ova druga to čini unatoč mnogim otegotnim okolnostima te mnogostrukim otežavajućim mjerama zakona službenih vlasti.

Bilo nam je drago zamijetiti da su uz brojne i brižno birane uzvanike na otvaranje Olimpijskih igara pozvani i predstavnici šest velikih religija iz Hong Konga, među kojima je bilo i ime pomoćnoga katoličkog biskupa Jonga Tonga. Razlog zašto je baš on izabran vjerojatno se krije u činjenici da se bavio i bavi športom. Osim što mu tijelo čini vitalnijim i što mu daje prigodu za druženje, šport mu dodatno pomaže da se ojačan i prosvijetljen molitvom spremnije suoči s nemalim zahtjevima i izazovima svakidašnjeg života jednoga katoličkog biskupa u Kini. On je ponosan što se Olimpijske igre održavaju u njegovoj zemlji, ali je isto tako svjestan da bi Kina trebala daleko više i ozbiljnije poraditi na vrijednostima na koje Igre upućuju. Upravo stoga na sam dan otvaranja Igara dao je medijima izjavu u kojoj ističe da se određeni broj uglednih i odgovornih katolika nalazi u zatvoru ili kućnom pritvoru. Spomenuo je potajno zaređene svećenike koji mnogo trpe zbog katoličke vjere i vjernosti svetom ocu. Naveo je i žalosni primjer uz Dan molitve za Kinu 24. svibnja, kada su službene vlasti suzile pristup i ograničile broj posjetitelja Svetištu Naše Gospe u Sheshanu pokraj Šangaja. Osim toga, kineska je policija ometala spomenuto hodočašće prethodnim zaustavljanjem, hapšenjem i zatvaranjem svećenika koji su ga trebali pratiti. Kineske vlasti slično postupaju i s protestantima, pa je stoga npr. pastor Zhang Mingxuanu morao napustiti Peking za vrijeme trajanja Olimpijskih igara. Za razliku od olimpijskoga sela, u kojem su natjecatelji imali na raspolaganju dovoljno svećenika i mjesta za molitvu, u cijeloj su zemlji — domaćinu Olimpijskih igara — mjesta za molitvu bila ograničena, a vjerski vođe bili na udaru, nerijetko protjerivani (strani) ili čak zatvarani (domaći).

Istina, kineske su vlasti učinile goleme napore da Igre budu dobro organizirane i da se u njima one predstave u najboljem svjetlu. Dapače, pobrinule su se da riješe i problem zagađenosti atmosfere u dane održavanja Igara. Dojmljivo je da je vlada kroz tri mjeseca zaustavila svu tešku industriju na golemom području. A u vrijeme Igara, u krugu dvjesto kilometara od središta Pekinga, prestale su raditi ama baš sve tvornice. Naravno, u Pekingu nisu manjkale i druge slične mjere, poput strogih ograničenja za automobile i za kamione. Te neugodne i skupe odredbe svima pokazuju da su kineske vlasti učinile ogroman napor kako bi protagonisti Olimpijskih igara — športaši i njihovi gledatelji — uistinu imali čist zrak. Međutim, ovi i njima slični naponi, koliko god bili hvalevrijedni, ostaju bez svoga punog sjaja ako nisu autentični izraz ideje olimpizma, ideje koja uistinu doprinosi miru, ideje koja stvarno produbljuje i širi zajedništvo, koja se ostvaruje prije svega na osobnoj i nacionalnoj, a zatim i na međunarodnoj razini. Olimpijskim igrama, kako onima drevnima, tako i ovima našima suvremenima, ne mogu se i ne smiju zanijekati vrijednosti koje nadilaze same športske rezultate, njihovu vanjsku predstavu i proslavu te promidžbu njihova domaćina. Same po sebi spomenute Igre uistinu promiču mir, stvarno jačaju i proširuju zajedništvo, neupitno vode prema materijalnom i ekonomskom napretku, zaista uvode u veću slobodu autentičnoga ljudskog života, u svima osnažuju i produbljuju zajedničku svijest o istom ljudskom dostojanstvu; ukratko, doprinose svekolikom boljitku osobe, društva i cijelog svijeta.